

УДК 7.012-028.22:745.54]:930.85(477)
DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2023.2.12>

Світлична Олена Миколаївна,

кандидат мистецтвознавства, доцент
доцент кафедри дизайну
Київського університету імені Бориса Грінченка
ORCID ID: 0000-0002-1307-4231
svetlicc2@gmail.com

Удріс Ірина Миколаївна,

кандидат мистецтвознавства
професор кафедри образотворчого мистецтва
Криворізького державного педагогічного університету
ORCID ID: 0000-0002-7205-1566
sudris@i.ua

Залевська Олена Юріївна,

кандидат мистецтвознавства
доцент кафедри дизайну
Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
ORCID ID: 0000-0002-5728-1195
alenaryevna@gmail.com

ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН ЯК ПОТУЖНИЙ ПОПУЛЯРИЗАТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ (НА ПРИКЛАДІ ВИРОБІВ У ТЕХНІЦІ ВИТИНАНКИ)

Війна в Україні викликала небувалий інтерес до вітчизняної національної спадщини, українського етнічного стилю, культурних витоків не тільки всередині країни, а й далеко за її межами. Одним із традиційних та поширених видів декоративного мистецтва України є витинанка, що за своїми візуально-декоративними якостями є найбільш вишуканим, ошатним та велично-лаконічним у своїй стриманості мистецтвом. Крім того, сучасна витинанка, як майже незалежний від технічних та технологічних обмежень вид творчості, стала активно генерувати розмаїті комбінаторні варіації орнаментального мистецтва у всій його красі. Більше того, сучасні комп'ютерні та поліграфічні технології, що традиційно вважалися базою виключно графічного дизайну, почали активно включатися у виробництво та швидке поширення витинанки практично у всіх видах дизайнерської творчості від скромних за розмірами (а не за декоративними якостями) святкових листівок чи ажурних упаковок до величних як за розмірами, так і за композиціями елементів інтер'єрів чи екстер'єрів. І окрему цікаву групу складають твори предметного дизайну в техніці витинанки, такі як абажури до освітлювальних приладів чи мереживні світильники, орнаментальні міжкімнатні перегородки чи розсувні ширми, абстрактні об'ємні декоративні прикраси типу «мобілів» або цілком конкретні, але «альтернативні» дизайнерські новорічні ялинки.

У статті висвітлено та обґрунтовано базову роль сучасного графічного дизайну для популяризації витинанки. Показано необмежені можливості тиражування виробів різного ступеня орнаментальної складності та різних розмірів: від найменших із традиційного паперу чи картону до найбільших із дерева, пластику чи навіть бетону. Отже, можливість значного тиражування далекоглядно інтегрує витинанку в масовий вжиток для подальшого проникнення у сучасний споживчий простір, що може вплинути, в тому числі, на суттєву корекцію в сторону позитивного сприйняття у ставленні до традиційних вітчизняних культурних кодів.

Ключові слова: графічний дизайн, стилізація, витинанка, орнамент, лазерне вирізування.

Svitlychna Olena, Udris Iryna, Zalevska Olena. GRAPHIC DESIGN AS A POWERFUL PROMOTER OF NATIONAL HERITAGE (ON THE EXAMPLE OF PRODUCTS IN THE VYTYNANK TECHNIQUE)

The war in Ukraine caused unprecedented interest in national heritage, Ukrainian ethnic style, cultural origins not only within the country, but also far beyond its borders. One of the traditional and widespread types of decorative art of Ukraine is vytynanka, which in terms of its visual and decorative qualities is the most refined, elegant and majestic art in its restraint. In addition, modern vytynanka, as a form of creativity that is almost independent of technical and technological limitations, began to actively generate various combinatorial variations of ornamental art in all its beauty. Moreover, modern computer and printing technologies, which were traditionally considered the basis of exclusively graphic design, began to be actively involved in the production and rapid distribution of vytynanka in almost all types of design creativity, from modest in size (and not in terms of decorative qualities) to holiday cards or openwork packages to majestic both in terms of size and composition of elements of interiors or exteriors. And a separate interesting group consists of works of object design using the vytynanka technique, such as lampshades for lighting devices or lace lamps, ornamental interior partitions or sliding screens, abstract three-dimensional decorative decorations like «mobiles» or quite concrete, but «alternative» designer New Year's decorations Christmas trees.

The article highlights and substantiates the basic role of modern graphic design for the popularization of vytynanka. The unlimited possibilities of replicating products of varying degrees of ornamental complexity and different sizes are shown: from the smallest ones made of traditional paper or cardboard to the largest ones made of wood, plastic or even concrete. Thus, the possibility of significant replication far-sightedly integrates vytynanka into mass use for further penetration into the modern consumer space, which can affect, including, a significant correction in the direction of positive perception in the attitude to traditional domestic cultural codes.

Key words: *graphic design, stylization, vytynanka, ornament, laser cutting.*

Вступ. Сучасні складні та карколомні часи в історії України тим не менш відкривають вікно можливостей на тлі підвищеного інтересу до нашої держави зі сторони світової спільноти для її знайомства з національним кодом у контексті традиційної матеріальної культурної спадщини, народного декоративного й ужиткового мистецтва, сучасного вітчизняного мистецтва і дизайну. Разом з тим у сьогоднішньому глобалізованому світі збереження та особливо подальший креативний розвиток національної ідентичності стає все більш невідворотнім. І дизайну в цьому процесі належить провідна роль завдяки його експериментальній природі. Тож поєднання традицій і сучасності, адаптація народних першоджерел до нових технологій та інтерпретація національних кодів та смислів з урахуванням сучасних викликів є основною задачею дизайну взагалі та графічного зокрема. І в цьому контексті буде доречно показати широкий діапазон сфер застосування виробів предметного дизайну, виконаних як у техніці витинанки так і в її імітаційних формах з різних матеріалів. Проаналізувати головну роль графічного дизайну в процесі багатотиражного виробництва авторських творів витинанкового типу, і як слідство, в м'якій формі

можливого занурення широких верств потенційних сучасних вітчизняних користувачів у національно-культурну спадщину декоративного мистецтва України.

Матеріали і метод. На сьогоднішній день у науковій літературі достатньо ґрунтовно досліджено поняття витинанки, технологію її виготовлення та художньо-образну виразність, стилістичні особливості та композиційні новації, зміну функціонального призначення з ужиткового на виставкове. Ці аспекти висвітлювали у своїх наукових розвідках Р. Захарчук-Чугай, В. Корнієнко, М. Станкевич, С. Танадайчук, О. Тихонюк, О. Федорук, М. Селівачов, Є. Шевченко та інші [1–5]. Крім того дослідниками було запропоновано декілька варіантів класифікації форм витинанки. Так О. Тихонюк запропонувала типологію за художньо-образною складовою [4, с. 15]. М. Станкевич розподілив ці твори в залежності від технології виконання (цільно-аркушеві ажурні площини та забрані із окремо вирізаних силуетних елементів наклеєних на основу) [5, с. 45]. Він також звернув увагу на основні напрямки розвитку мистецтва витинанки: - перший – виставкові варіанти композицій як самодостатніх творів декоративного мистецтва, другий – як орнаментальна основа

для інших галузей предметно-ужиткової творчості. Загальною рисою більшості досліджень є обґрунтування витинанки як окремого виду творчості, що на сьогодні розвинувся в елітарний вид декоративного мистецтва і майже втратив свою колишню демократичну розповсюдженість, та недооціненість ролі сучасного графічного дизайну в широкій популяризації витинанки. Застосований у дослідженні мистецтвознавчий метод дав можливість провести аналіз візуально-образної складової об'єктів графічного та предметного дизайну й архітектури, декоративним першеджерелом для яких стала технологія витинанки, а синтезний метод сприяв розумінню появи симбіотичних напрямків на початку XXI століття.

Результати. Зображення, як спосіб сприйняття реальності, від давніх часів у своєму доробку має нашарування чогось магічного й загадкового, і навіть з плином часу зберігає притаманну йому самотність, індивідуальність та концептуальність. Крім того, знаковий символізм лаконічних сюжетно-орнаментальних зображень вплинув на створення аури сакральності навколо цієї творчості. В основі техніки витинанки лежить зображення як абсолют: воно може бути предметним або ненаративним, сюжетним (одиначно-композиційним) або орнаментально-повторюваним. У переважній більшості випадків в історичній ретроспективі витинанка, як техніка вирізування зображень з паперу, в Україні була розповсюджена народним анонімним ремеслом. Втім навіть подібні анонімні роботи характеризуються високою художньою майстерністю та регіональними стилістичними рисами, оскільки в кожному осередку чи місцевості витинанки набували узагальнено-індивідуальних ознак, притаманних ужитковому мистецтву саме цього регіону у трактуванні образів, силуету, форми, матеріалу, симетрії, ритму, пропорцій тощо [6, с. 76].

У другій половині XX ст., з приходом у сферу витинання фахової художньої освіти, цей вид творчості виокремився у цілком самодостатню галузь декоративного мистецтва і за словами М. Станкевича [5, с. 102] змінив своє функціональне призначення з ужиткового на

галереїно-експозиційне. Разом з цими змінами витинанка набула персоніфікованих рис та цілком впізнаваних авторських графічних стилістик. Достатньо згадати роботи визнаних українських митців М. Теліженко, А. Пушкарьова, О. Стрілець та інших. Поступово, отримавши визнання фахівців, арткритиків та поціновувачів, через застосування виключно ручних технологій виготовлення, витинанка втратила широкую демократичну розповсюдженість та перемістилась у нішу високого мистецтва [7, с. 66]. Виходить, що з одного боку витинанка наче перетворилась на щось типу закритого елітного «клубу» для колекціонерів, не в останню чергу із-за цілком виправданої високої ціни на твори ручної роботи, особливо великих або надто мініатюрних форматів. З іншого боку маємо стійкий попит на візерунково-мереживний декор у різних сферах нашого повсякденного життя. Сьогодні вирізані орнаментально-мереживні площини можна побачити в оформленні вітрин магазинів, житлових і громадських інтер'єрів, їх використовують навіть у сценографії та fashion-індустрії [8, с. 52]. Іноді графічна імітація витинанки застосовується в сучасному оформленні книг та журналів, рідше подібні видання прикрашають автентичні вирізані вручну речі.

Втім роль графічного дизайну у популяризації витинанки сьогодні вкрай недооцінена перш за все дослідниками. А між тим саме графічний дизайн здатен відіграти базову роль у широкому розповсюдженні витинанки у різних сферах життєдіяльності людини. Адже завдяки новітнім технологіям у сфері комп'ютерної графіки та поліграфії, вдосконаленню програмного забезпечення для рисування з'явилася можливість вирізувати композиції майже нескінченим тиражом за допомогою лазерних верстатів. Феномен тиражної продукції полягає в тому, що наразі вона дешевша, ніж поодинокі доробки, вирізані власноруч, особливо коли розміри таких творів дуже мініатюрні або навпаки занадто великі.

Можливість робити необмежену кількість однакових виробів дає змогу зменшити вартість готового продукту, знайти більшу

кількість споживачів, а митцю звільнити свій час для творчої праці замість кропіткого ручного вирізування. Відтак, не втрачаючи загальних високих естетичних візуально-декоративних якостей, витинанка може перетворитися на тиражний дизайнерський виріб, що впишеться буквально в усі галузі життя людини. Тож достатньо створити ескізний варіант середнього формату вручну, відцифрувати його (або відразу рисувати у відповідній комп'ютерній програмі) і у подальшому механічне вирізування довірити лазерному верстату. При чому одну й ту саму композицію завдяки комп'ютеризації та механізації праці можна виготовляти у декількох різних форматах та розмірах в залежності від потреб замовників.

Вітальна листівка як представник малих поліграфічних форм є одночасно і найменшим за розміром виробом. Симбіоз витинанки з вітальною листівкою безперечно дає більшу рентабельність та актуальність. Листівки у техніці вирізанки мають ширший простір для реалізації: як подарункова чи вітальна картка, сувенір для туристів чи пересічних громадян; завдяки своїй аутентичній графічній (вирізаній) частині настільна прикраса в інтер'єрі, яку може собі дозволити кожен за порівняно низькою ціною.

Новітні технології внесли свої корективи у створення листівок, комп'ютерна графіка покроково витісняє й замінює ручне зображення до них, замінюючи його на цифрові аналоги. Ілюстратори листівок, завдяки

діджиталізації, переходять на векторну та растрову графіку у своїх роботах, що значно пришвидшує процес створення продукції. Різні типи комп'ютерної графіки (растр та вектор) застосовуються для конкретних етапів створення такої листівки (шаблон, макет під порізку, фальцювання, оздоблення тощо).

Позитивними якостями загально-вітальної жанрової спрямованості листівок-витинанок (без прив'язки до конкретних свят) є можливість застосування в рисунку шаблона безмежних стильових експериментів [7, с. 66]. Так серед прикладів представлено вітальні картки-витинанки, графічна основа яких виконана у стилі ар-деко Ю. Колган (іл. 1) та імітації вишивки «рішельє» А. Риженко (іл. 2). Ці листівки були вирізані на спеціальному механічному обладнанні київської фірми «WOWcards», завдяки створенню комп'ютерних шаблонів. Невеликий загальний розмір представлених листівок (близько 15 см. у висоту) майже унеможливує повтор подібної роботи в ручному варіанті вирізування із-за дуже дрібної та кропіткої роботи.

Наступні декілька робіт є доволі продуманим та послідовним кроком з точки зору «відкриття України світу». Одинарна традиційна витинанка один із найвишуканіших видів вітчизняного декоративного мистецтва. Її поєднання з різними за формами альтернативними новорічними ялинками декількох авторів (іл. 4–6) та прикрасами до них

Іл. 1. Вітальна листівка у стилі ар-деко. Автор Ю. Колган. 2021

Іл. 2. Вітальна листівка. Автор А. Риженко. 2023

Іл. 3. Різдвяно-новорічна листівка (може виступати ялинковою прикрасою). Ялинкові прикраси (ескіз, картон). Автор К. Алексєєва. 2021

Іл. 4. Новорічна ялинка
(техніка витинанки, картон).
Автор А.Демченко.
2022

Іл. 5. Новорічна ялинка
(техніки кірігамі
та витинанки, картон).
Автор А.Трохимець. 2020

Іл. 6. Новорічна ялинка
(техніка витинанки, картон).
Автор О.Федоренко.
2020

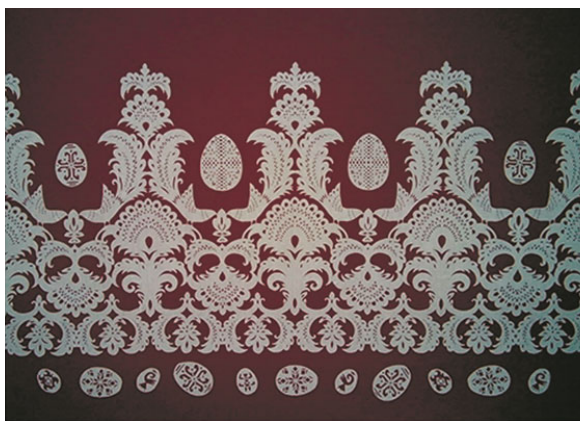
К.Алексєєвої (іл. 3), що є невід’ємними атрибутами найулюбленішого свята у будь-якій країні земної кулі, на перший погляд виглядає доволі несподівано. Такий симбіоз спроможний до нестандартних як композиційно-формотворчих рішень, так і декоративних прийомів. В результаті можна говорити про початок формування цілого нового напрямку предметного дизайну [9, с. 85], що гармонійно поєднує можливості вишуканих лаконічних орнаментальних композицій витинанки у різних графічних стилях та, завдяки машинному лазерному вирізуванню, майже необмежені можливості дизайнерського тиражування подібних виробів. Крім того подібні вироби можна випускати в декількох розмірах одночасно від зовсім мініатюрних (з товщиною паперової стрічки всередині витинанки 0,5–1 мм) до великих прикрас громадських святкових заходів. Причому шляхетно-елегантна стриманість та значуща самодостатність геометричної нейтральності цих нових предметів ужитку значно розширює межі як варіативного комбінування самих елементів, так і використання їх у декорі інтер’єрно-екстер’єрного середовища без прив’язки до конкретних свят. В результаті сьогодні маємо чудові приклади студентських експериментів з постмодерністського геометризму тривимірних конструкцій у поєднанні із вітальною

силою українського геометричного орнаменталізму.

Традиційні для нашого мистецтва площинні композиції панно у техніці витинанки з картону чи паперу, які сьогодні вже посіли достойне місце у вітчизняних житлових та громадських інтер’єрах, все ще виконуються у більшості випадків виключно за традицією без втручання машин. Представлені відносно невеликі за розмірами панно-витинанки О. Половної-Васильєвої із ілюстративного ряду відносяться до аплікаційно-складених за класифікацією М. Станкевича [5, с. 29] і відповідно вирішуються вручну (іл. 7–9) та наклеюються на цупкий картон підходящого за концептуальною ідеєю кольору.

А от великі витинанки-панно Д.Альошкіної, М. Юдіної та О. Половної-Васильєвої – це одинарні композиції (іл. 10–11), що мають всі необхідні характеристики для лазерного вирізування. Втім, незважаючи на те що рисунок панно-триптиху було виконано вручну с наступною оцифровкою та поліграфічним друком, вирізування відбувалось ще традиційно вручну. Разом з тим наявність цифрової версії надає підстави сподіватись, що у майбутньому можуть з’явитись розтиражовані різномірні версії та варіації цієї роботи.

Виконання мереживних елементів для декору різних за призначенням приміщень

Л. 7. Панно «Великодній спів».
Автор О. Половна-Васильєва (техніка
витинанки, папір, картон 72x101 см). 2018

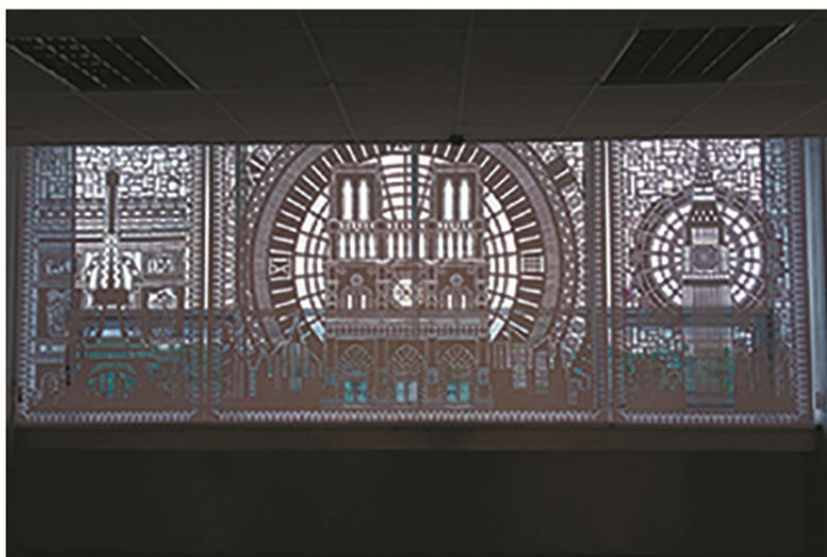
Л. 8. Панно «Пташки у травах»
Автор О. Половна-Васильєва. (техніка
витинанки, папір, картон 72x101 см.) 2018

Л. 9. Візуалізація інтер'єрів з панно-витинанками

Л. 10. Панно «Морська» Автор Д. Альошкіна
(техніка витинанки, папір 220x100 см).
2016

Л. 11. Панно-триптих «Свідки історії»
Автори М. Юдіна, О. Половна-Васильєва
(техніка витинанки, картон 150x400см.) 2021

із розмаїтих матеріалів (фанери, двп, дсп, металу різної товщини) у вигляді перегородок, розсувних ширм, жалюзі тощо вже добре опановано вітчизняними фірмами, бо попит приватних замовників породжує пропозицію. Подібні елементи декору на сьогодні ще часто поступаються у складності та витонченості своїм ручним аналогам як правило через високу вартість нестандартних авторських варіантів та відсутність поєднання подібних мистецьких творів із цифровими базами даних.

Разом з тим досвід закордонних виробників подібної продукції показує, що у мереживних площин є велике майбутнє у разі їх переносу в урбаністичне середовище. Якщо в Україні використання цієї техніки на абазурі для

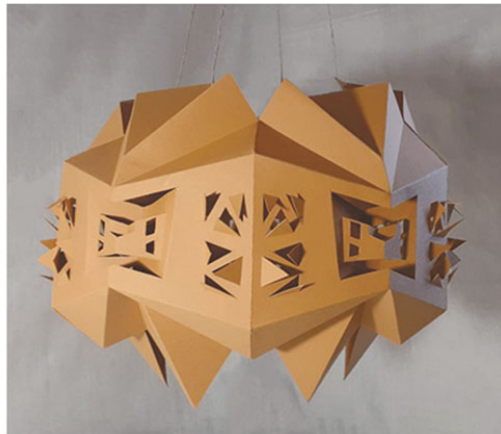
освітлювального приладу невеликого розміру знов таки вже доволі розповсюджене явище (іл. 12–14), то великоформатні світлові урбаністичні інсталяції все ще є дивиною (іл. 15).

Так само в Україні поки відсутнє застосування перфорованих сонцезахисних рухливих чи статичних, відверто модульних (іл. 16–17) чи зібраних в єдиний «оболонковий» композиційний задум елементів декорування фасадів будинків.

Оболонковим типом металевого перфорованого декору фасадів є приклади нового спортивного стадіону в столиці Катару та будинок академії Св.Терези у Канзасі, США. З образної точки зору у перфорованому декорі оболонки стадіону використано етнічні орнаментальні мотиви країни Близького Сходу

Іл. 12. Набір світильників.
Приклади із Інтернету

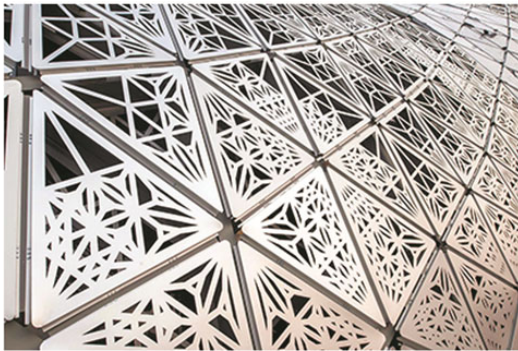
Іл. 13. Підвісний світильник-мобіль.
Автор С. Рудік.
2023

Іл. 14. Настільний світильник (техніка витинанки, пластик).
Автор О. Половна-Васильсва. 2018

Іл. 15. Світлові урбаністичні інсталяції Матеріал метал, пластик. Приклади із Інтернету

Іл. 16. Павільйон «Майбутнє нас», Сінгапур. Фрагмент оболонкового покриття. Матеріал алюміній. 2022

Іл. 17. Університет Південної Данії, Колдінг Кампус, фрагменти фасадів з перфорованими елементами-жалюзі. Колдінг, Данія. Матеріал алюміній. 2014

(іл. 18). Рисунок для фасадів навчального закладу теж не був не випадковим: за легендою, Свята Тереза була покровителькою мереживниць та ще на початку 17 ст. разом із сестрами Святого Іосіфа у Франції навчала плетенню мережив жінок та дівчат із бідних родин, щоб ті мали заробіток і могли вибратися зі злиднів. Таким чином білі візерунки зовнішнього фасаду, виготовлені з металу місцевою фірмою «Zahner Company», за своєю образною подобою нагадують витончені переплетення рукотворних мережив, чим віддають данину поваги легендарній Святій (іл. 19).

Серед застосовуваних матеріалів для урбаністичної вирізанки в залежності від подальших умов експлуатації можуть бути аркуші фанери, пластику чи металу, котрі так чи

інакше є спорідненими із аркушем паперу чи картону. Різниця у розмірах, вазі та масштабах як самих елементів декору, так і обладнання для їх вирізування з програмним забезпеченням та лазерним різакром. Що до послідовності робіт, то спочатку виконується рисунок та макет на папері (у зменшеному вигляді чи в натуральну величину), іноді ця стадія пропускається і виконується відразу комп'ютерний шаблон майбутньої великоформатної вирізанки. Потім цей шаблон передається на виробництво, де у цеху відбувається вирізування механічним способом та подальші етапи обробки та монтажу.

Крім іншого сучасні будівельні технології із застосуванням на будмайданчиках 3D-«принтерів» для бетонних сумішей дозволяють «вирощувати» подібні «вирі-

Іл. 18. Стадіон Аль-Тумама, Доха, Катар. 2022. Фрагмент фасаду

Іл. 19. St. Teresa's Academy (Незалежна католицька академія), Канзас-сіті, штат Міссурі, США. Реконструкція кінця ХХ ст.

зані» мережива із бетону. Європейський архітектурний досвід є хорошим прикладом цього. Так мазей в Марселі має відкриту перфоровану структуру, що збиралась в часткову оболонку за більш традиційною для будівельної галузі схемою із модульних бетонних елементів (іл. 20). Рисунок із хаотично розташованих деформованих геометричних фігур як найкраще відображає образну складову музею, вся діяльність якого пов'язана із морем: саме така структура навіює асоціації одночасно і з морськими водоростями, і з рибальськими сітками, і з підводними кораловими рифами чи навіть сундуком зі скарбами, який наче тільки но підняли з морських глибин. А завдяки нейтрально сіро-зеленому кольору ця сучасна споруда добре вписується в історичне міське оточення, незважаючи на свої правильні зовнішні геометричні форми.

Для будівництва резиденції в Монако та «Геркулесових стовпів» в Іспанії як раз то й були застосовані способи «вироснування» бетонної споруди. В обох випадках бетонне мереживо – це сонцезахисні елементи фасадів. І якщо в резиденції це виключно образно-декоративні елементи, то на Геркулесових стовпах візерунки несуть ще й філософський сенс: в геометричних переплетеннях зашифрована давня іспанська приказка «Non Plus Ultra» («більше нічого немає» або «далі нікуди»). Це послання закликає людей цінувати життя, не витрачаючи його на дрібниці.

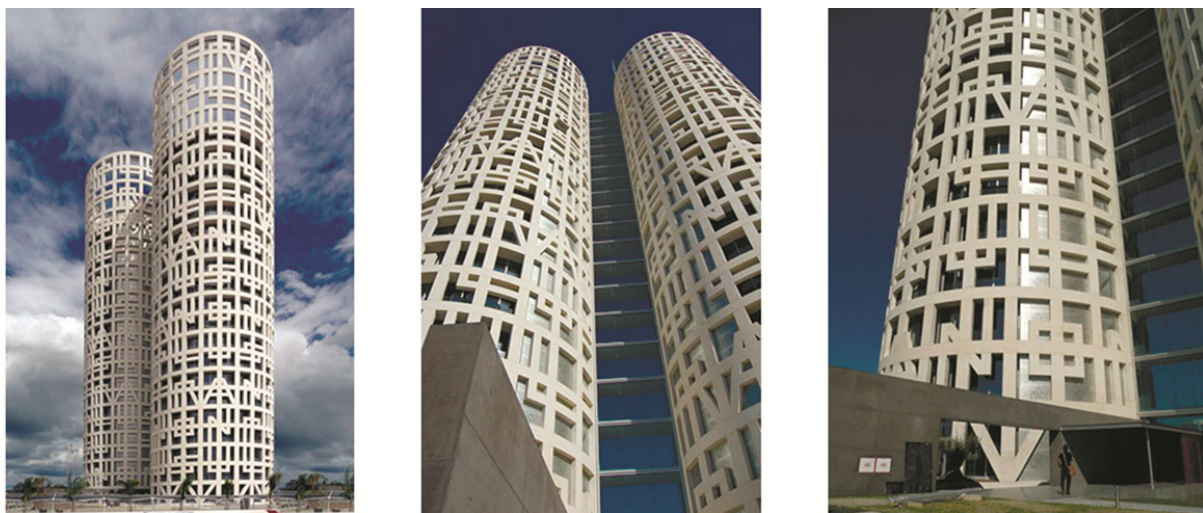
Висновки. Отже всі наведені у статті приклади об'єднує одна загальна риса – для виконання всіх цих робіт базовим був початковий рисунок на папері чи картоні. У випадку, коли у подальшому застосовувалось ручне вирізування, то подібний одиничний виріб можна зарахувати до ужиткового

Іл. 20. Музей європейських і середземноморських цивілізацій, Марсель, Франція. Арх. Р. Риччиотти, Р. Карта. 2013. Фрагмент даху та загальний вид

Іл. 21. Резиденція LE SIMONA, Монако. Арх. С.Белаефф, Ж-П. Лотт. 2012
Загальні види з різних ракурсів

Іл. 22. Torres de Hercules («Геркулесові стовпи»), Гібралтар, Іспанія. Арх. Р.де ла Хоз. 2009. Загальний вид та фрагменти будівлі

мистецтва. Втім у разі відсутності ескізної паперової стадії та застосування інструментарію графічного дизайну витинанка (вирізанка) стає тиражним дизайнерським виробом з багатим арсеналом варіативностей. Цікаво те, що в якому б матеріалі в кінцевому варіанті не була відтворена структура вирізанки – папір, деревина, метал чи бетон та відповідно галузь застосування: предметний та урбаністичний дизайн чи архітектура – першоджерельним завжди буде зображення виконане вручну або за допомогою

рисувальних комп'ютерних програм з відповідною базою для його тиражного виробництва. Тож можна з впевненістю говорити, що завдяки графічному дизайну на початку XXI століття утворився новий симбіотичний напрям, що об'єднує традиційний народний промисел із високими технологіями різних галузей господарювання, завдяки яким елітарне високе мистецтво сучасної експозиційної витинанки отримує широку доступність і наче друге дихання в сучасних урбаністичних реаліях.

Література:

1. Українське народне декоративне мистецтво : навч. посіб. / Р. В. Захарчук-Чугай, Є. А. Антонович. Київ : Знання, 2012. 342 с.
2. Шевченко Є.І., Корнієнко В.І. Українська витинанка. Альбом-каталог. Київ : Народні джерела, 2013. 112 с.
3. Селівачов М. Лексикон української орнаментики. Київ, 2005. 399 с.
4. Тихонюк О. В. Мистецтво витинанки в Україні кінця XX – початку XXI століть : автореф. дис. ... канд. мист. : 17.00.06. Івано-Франківськ. 2010. 20 с.
5. Станкевич М. Українські витинанки. Київ : Наукова думка, 1986. 123 с.
6. Храмова-Баранова О. Л. Витинанка в контексті сучасної візуальної культури України. *Історія науки і техніки*. 2018. том 8, вип. 1 (12). С. 75–82.
7. Світлична О., Залевська О. Техніка витинанки як частина сучасного графічного дизайну (на прикладах студентських робіт). *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. 27 квітня 2023 р. Київ : КНУТД, 2023. С. 65–70.
8. Гальчинська О., Павленко А., Улік К., Денисова Є. Художні образи української витинанки як джерело натхнення в графічному дизайні. *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. 27 квітня 2022 р. Київ : КНУТД, 2023. С. 50–53.
9. Світлична О., Залевська О. Новорічна ялинка – новий вид прикладного дизайну стилю «eco-friendly» (на прикладах студентського формоутворення). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* : Дрогобич. 2023. вип. № 62. С. 83–92.

References:

1. Ukrayinske narodne dekoratyvne mystecztvo (2012) [Ukrainian folk decorative art]: navch. posib. / R. V. Zaxarchuk-Chugaj, Ye. A. Antonovych. K.: Znannya, [in Ukrainian].
2. Shevchenko, Ye. I., Korniyenko V.I. (2013). Ukrayinska vytynanka. [Ukrainian silhouette]. Albom-katalog. Kyiv: Narodni dzherela [in Ukrainian].
3. Selivachov, M. (2005). Leksykon ukrayinskoyi ornamentiKy [Lexicon of Ukrainian ornamentiki]. K. [in Ukrainian].
4. Tikhonyuk O. (2010) Mystetstvo vytynanky v Ukrayini kintsya XX – pochatku XXI stolit [The art of vytynanka in Ukraine at the end of the 20th and the beginning of the 21st centuries]: PhD in Fine Art thesis abstract. Ivano-Frankivsk. [in Ukrainian]
5. Stankevych, M. (1986). Ukrayinski vytynanky. [Ukrainian silhouette]. Kyiv [in Ukrainian].
6. Khramova-Baranova E. (2018) Vytynanka v konteksti suchasnoyi vizualnoyi kultury Ukrayiny. [Vytynanka in the context of modern visual culture of Ukraine]. History of science and technology. 8, issue 1 (12) – C.75 – 82. [in Ukrainian].
7. Svitlychna O., Zalevska O. (2023) Tehnika vytynanky yak chastyna suchasnoho grafichnogo dyzanu (na prykladah studentskyh robit) [Vytynanka technique as part of modern graphic design (on examples of student works)]. V International Scientific and Practical Conference «Actual Problems of Modern Design» Kyiv, KNUTD. [in Ukrainian]
8. Galchynska O., Pavlenko A., Ulik K., Denisova E. (2022). Hudozhni obrazy ukrayinskoyi vytynanky yak dzherelo nathnennya v grafichnomu dyzani [Artistic images of Ukrainian Vytynanka as a source of inspiration in graphic design]. IV International Scientific and Practical Conference «Actual Problems of Modern Design» Kyiv. KNUTD. [in Ukrainian].
9. Svitlychna O., Zalevska O. (2023) Novorichna yalynka – novyi vyd prykladnoho dyzainu stylu eco-friendly (na prykladah studentskoho formoutvorennya) [Christmas tree - a new type of applied design in the «eco-friendly» style (on the examples of student formation)]. Topical issues of the humanities: an intercollegiate collection of researchers working with young people with Drohobych workers at Ivan Franko University: 62. Drohobych. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/62-2-13> [in Ukrainian].